

V ruštině jsou podstatná jména **mužského, ženského a středního** rodu. Rodové rozdíly jsou většinou rozdíly gramatické, důležitým kritériem je **zakočení** podstatného jména.

Mužský rod

Podstatná jména mužského rodu jsou v 1. pádě jednotného čísla zakončena **tvrdou souhláskou** (стол, дом, перевод), písmeny **Ж, Ч, Ш, Щ, Й, Ц** (нож, меч, фíниш, плащ, чай, отец) nebo **-ь** (словáрь, учíteľь).

Na rozdíl od češtiny jsou ruská podstatná jména zakončena souhláskou **-ж** (resp. **-аж, -яж**) rodu mužského, např. гараж, репортаж, пляж – мой гараж, мой репортаж, мой пляж.

Podstatná jména označující **mláďata** jsou v ruštině **mužského rodu** a bývají zakončena **-онок, -ёнок, -ок**, např. котёнок, щенок, мышонок (kotě, štěně, myšátko).

Ženský rod

Podstatná jména ženského rodu jsou v 1. pádě jednotného čísla zakončena **-а/-я** (школа, земля) – výjimku tvoří substantiva označující osoby mužského pohlaví (тётя Катя – ženský rod, дядя Ваня – mužský rod), **-ь** nebo **-жь, -шь, -щъ, -чь**, např. тетрадь, тень, ложь, мышь, помощь, ночь.

Střední rod

Podstatná jména středního rodu jsou v 1. pádě jednotného čísla zakončena **-о/-е/-ие** (слово, море, здание), případně **-мя** (время, имя).

Пřechylování

V češtině je tvoření protějšků ženského rodu k výrazům rodu mužského (tzv. přechylování) pravidelné: инженер – инженерка, профессор – профессorka, редактор – редакторка.

V ruštině však přechylování oproti češtině není tak důsledné a mnoho podstatných jmen označujících osoby dle různých oborů a profesí **nemá tvar gramatického ženského rodu**: инженер, профессор, директор tedy označují osoby jak mužského, tak ženského pohlaví. Další příklady slov, u nichž k přechylování nedochází, jsou: врач, доктор, министр, президент, декан, ректор, тренер. K přechylování naopak dochází u podstatných jmen jako: учитель – учительница, ученик – ученица, студент – студентка.

Pokud si nejste jistí, ověřte si možnost přechýlení ve slovníku.

Podstatná jména označující osoby mužského pohlaví, ale zakončená koncovkou typickou pro ženský rod **-а/-я**, jsou v ruštině rodu mužského: *пáпа, дедушка, дядя, Пётя, Саша*, srov. v češtině: *můj táta, můj děda, můj Péťa*.

Na rozdíl od češtiny jsou podstatná jména zakončená příponou **-пись** rodu ženského, např. *рукопись, подпись*.

1 Roztřídte slova dle rodu:

Неделя, Ваня, Катя, багаж, писатель, мяч, борщ, отец, нож, конь, карандаш, немец, молодёжь, герой, речь, вещь, Коля, Оля, Маша, медвежонок, зайчонок, трамвай, надпись, время, училище, церковь, имя, музей, подпись.

Муžský род	Женский род	Средний род
Ваня, багаж, писатель, мяч,	Неделя, Катя,	

2 Přeložte a určete rod podstatných jmen (v ruštině), při práci používejte slovník. Pozor! U všech slov se rod v ruštině a češtině liší.

Model, husa, pláž, masáž, garáž, podpis, rukopis, kotě, štěně, dědeček, babička, strýc, káva, adresa, pár, město, písmeno, fakulta, banka, problém, podzim, příjmení, šance, břicho, kožich, dopis, číslo, Rusko, Česko, univerzita, oko, divadlo.

3 U slov, která to umožňují, vytvořte s pomocí slovníku protějšek ženského rodu:

Vzor: студент – студентка.

Сосед, историк, хирург, секретарь, редактор, экономист, педагог, учитель, ученик, переводчик.

4 Vyluštěte křížovku:

- 1 banka
- 2 město
- 3 pár
- 4 problém
- 5 dopis

Пřídavná jména označují příznak předmětu, osoby nebo věci, např.

Дом – н**о**вый, больш**о**й, син**и**й
Книга – н**о**вая, больш**а**я, син**я**я
Окно – н**о**вое, больш**о**е, син**е**е

Slovo **дом** je mužského rodu, proto mají přídavná jména koncovky **-ый/-ий/-ой**.

Slovo **книга** je ženského rodu, proto mají přídavná jména koncovky **-ая/-яя**.

Slovo **окно** je středního rodu, proto mají přídavná jména koncovky **-ое/-ее**.

Ruská přídavná jména mohou být tvrdá a měkká:

Rod	Tvrdá přídavná jména	Měkká přídavná jména
Mužský	-ый, -ой	-ий
Ženský	-ая	-яя
Střední	-ое	-ее

Po písmenech **г, к, х** se v ruštině vždy píše **и**, to samé platí i pro koncovky přídavných jmen. V adjektivech *дóлгий, мáленький, тúхий* proto píšeme **-и-**, přestože se jedná o přídavná jména tvrdá, koncovky ženského a středního rodu jsou již pravidelné: **-ая, -ое** (*дóлгая/дóлгое, мáленькая/мáленькое, тúхая/тúхое*).

Koncovka mužského rodu **-ой** je vždy přízvukná, vyskytuje se jen u malého počtu přídavných jmen, např. *слепóй, городскóй, большóй, молодóй, роднóй*.

Přídavná jména zakončená **-ший, -щий, -чий** mohou mít jak měkké, tak i tvrdé koncovky:

Rod	Tvrdá přídavná jména	Měkká přídavná jména
Mužský		хорóший бúдущий горячий
Ženský	хорóшая бúдущая горячая	
Střední		хорóшее бúдущее горячее

1 Doplňte koncovky přídavných jmen:

Нов**ы** планшет, красн**ы** карандаш, чёрн**ы** ручка, чешск**ы** город, хорош**ы** погода, молод**ы** человек, широк**ы** улица, русск**ы** музыка, добр**ы** дедушка, больш**ы** музей, старш**ы** брат, добр**ы** утро, младш**ы** сестра, книжн**ы** магазин, летн**ы** ночь, сложн**ы** правило, известн**ы** художник, русск**ы** писатель, немецк**ы** слово, стар**ы** рукопись, родн**ы** край, мобильн**ы** телефон, долг**ы** время.

2 S pomocí slovníku přeložte slovní spojení:

Красный парк, новый model, белá husa, морская пляж, старый дёдечек, старá бабушка, velké město, Česká republika, Ruská federace, pražské metro, historické muzeum, chytrá studentka, mladý učitel, moskevský Kreml, vysoká hora, zelený čaj, чёрный чай, русский автор, жёлтый автобус, знамый malíř.

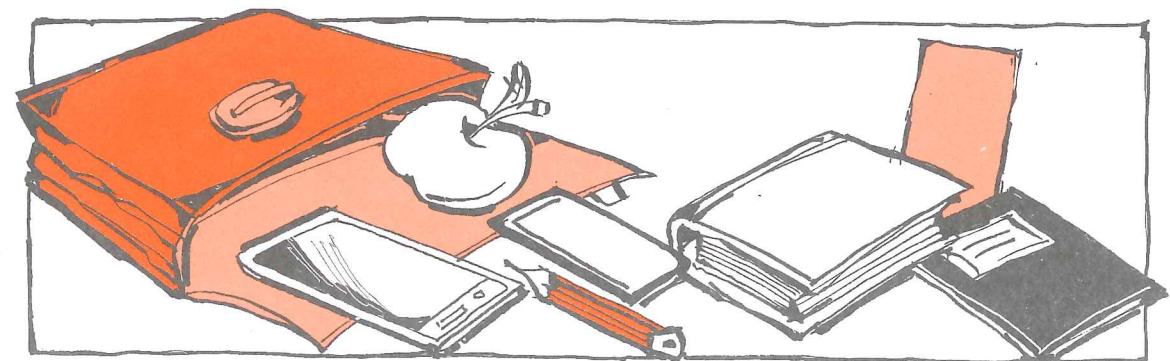
3 Doplňte do vět přídavná jména dle významu. Dávejte pozor na správné koncovky.

Пřídavná jméна: младший, синий, толстый, главный, известный, двоюродный (2х), чёрный, молодой, мобильный.

- У меня есть _____ сестра.
- На столе лежат: _____ карандаш, _____ ручка, _____ телефон и _____ словарь.
- Этот _____ человек – _____ художник.
- Мой папа – _____ врач в городской больнице.
- У тебя есть _____ сестра или _____ брат?

4 Napište, co se nachází в тащe, используйте при́дavná a подstatná jméна:

Vzor: мобильный телефон

Ženský rod, jednotné číslo

Pro určení rodu podstatného jména si zopakujte T1 (rod podstatných jmen).

Podstatná jména ženského rodu mají několik typů skloňování:

- 1) podstatná jména zakončená písmenem **-а** (*škóла, Москвá, Прáга, máма, сестрá, Еврóпа, бáбушкa, А́нна*);
- 2) podstatná jména zakončená písmenem **-я** (*земл́я, О́ля, тётя, семья́*);
- 3) podstatná jména zakončená písmeny **-ия** (*Росси́я, Чехи́я, ста́нция*).

Pád	-а	-я	-ия
1. pád	шко́ла	тётя	Росси́я
2. pád	шко́лы	тёти	Росси́и
3. pád	шко́ле	тётe	Росси́и
4. pád	шко́лу	тётю	Росси́ю
6. pád	в шко́ле	о тётe	в Росси́и
7. pád	шко́лой	тётей	Росси́ей

Samostatným typem jsou podstatná jména, která končí na **-ь** nebo **-жь, -шь, -щь, -чь** (*кость, ночь, мышь, по́мощь, тетра́дь, те́нь, ложь*), srov. v češtině: *kost, noc, muš, pomoc*.

Pád	тетра́дь
1. pád	тетра́дь ¹
2. pád	тетра́ди
3. pád	тетра́ди
4. pád	тетра́дь
6. pád	в тетра́ди
7. pád	тетра́дью

Pád	шко́ла	рука́
1. pád	шко́ла	рука́
2. pád	шко́лы	руки́
3. pád	шко́ле	рукé
4. pád	шко́лу	ру́ку
6. pád	в шко́ле	в рукé
7. pád	шко́лой	руко́й

Po písmenech **г, к, х** se v ruštině vždy píše **-и**, to samé platí i pro koncovky podstatných jmen, např. *но́ги, ру́ки, му́хи*, a to i přesto, že jde o podstatná jména končící v 1. pádě jednotného čísla písmenem **-а** (*ногá, рука́, му́ха*), která se skloňují podle vzoru **шко́ла**.

¹ Pamatujte si, že měkký znak (**ь**) není a ani nemůže být koncovkou, protože jen označuje měkkost předchozí souhlásky, srov. v češtině háček: *buď – будь*.

1 Slova v závorkách dejte do správného tvaru:

1. Я живу в (Европа, Острава, Варшава, Вена, Братислава, Россия, Чехия, Словакия, Польша, Австрия, Германия, Сибирь, Казань, деревня).
2. Мы увидели (Прага, Москва, Катя, Надя, мышь, сестра, актриса, бабушка).
3. Я люблю (история, Маша, Оля, мама, тётя Таня, география, математика, химия, музыка).
4. Я играю на² (гитара, флейта, скрипка, труба, арфа).
5. Мартин занимается (музыка, история, математика, стрельба, йога, география, химия, литература).

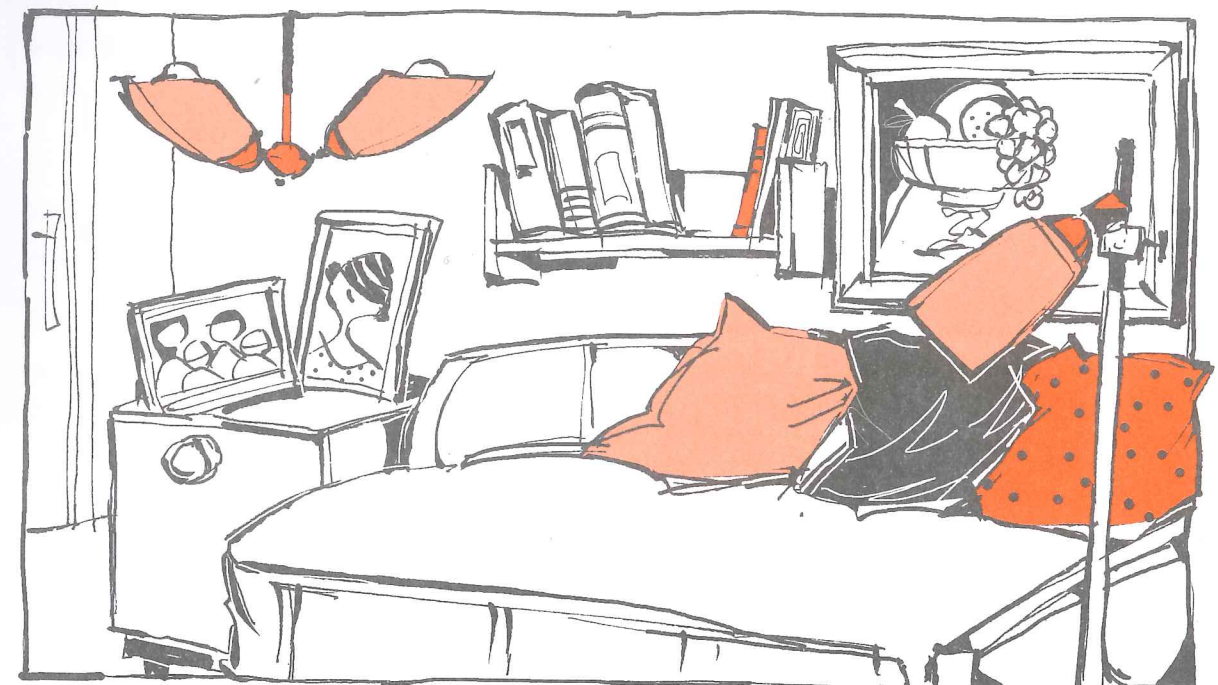
2 S pomocí slovníku přeložte slovní spojení:

Psát propiskou, poslouchat hudbu, poslouchat přednášku, zabývat se dějinami, kultura Ruska, dějiny Česka, učitelka matematiky, bydlet na vesnici, stát na zastávce, hrát na kytaru, pozvat tetu, jet do Prahy, chodit do školy, barevná fotografie, krásné počasí, nový problém, měkká postel, sešit studentky, stát se baletkou, setkat se s kamarádkou, mluvit o rodině.

Krásné počasí se rusky řekne хорошая погода.

3 Na obrázku vidíte spoustu předmětů. Vypište pouze ty, které jsou v ruštině ženského rodu.

² Pozor! Ruská konstrukce *Я играю на* se používá s 6. pádem, např. *Я играю на гитаре*.